

Dijital Bölünme / Dijital Eşitsizlik

Yazarlar: Christa Markom, Jelena Tomic, Magdalena Steger

Günümüzde insanlar günlük hayatın birçok alanında dijital dünya ile uğraşmak zorunda kalmaktadır. Sağlık, okul, bankalar, hükümet ve kütüphaneler gibi alanlar BİT'i (bilgi ve iletişim teknolojisi) kullanıyor ve bu da vatandaşların ilgili hizmetleri kullanması için gerekli bir araç haline geliyor. Bunu yapabilmek için, örneğin internet taramasını, e-postaları, blogları veya sosyal ağları nasıl kullanacaklarını ve bunlara nasıl erişeceklerini bilmeleri gerekir. Hatta birçok şirket, BİT bilgisini yeni bir iş edinmenin ön koşulu haline getiren çeşitli BİT biçimlerini kullanıyor. Ancak herkes bu bilgiye sahip değildir. Dijital Bölünme veya dijital boşluk bu şekilde ortaya çıkar. (Cruz-Jesus, Vicente, Bacao ,Oliveira, 2015, S. 73)

Dijital Bölünme şu şekilde tanımlanabilir:

“...hem BİT'e erişim fırsatları hem de çok çeşitli faaliyetler için İnternet kullanımları bakımından farklı sosyo-ekonomik düzeylerdeki bireyler, haneler, işletmeler ve coğrafi alanlar arasındaki uçurum.” (Cruz-Jesus, Vicente, Bacao ve Oliveira, 2015, S. 72)

Bu tanımla yazarlar, dijital uçurumu tartışırken akılda tutulması gereken sadece bireyler arasında değil, ülkeler arasında da dijital eşitsizlik olduğunu iddia etmektedirler. Başka bir tanım NTIA'dan (ABD Ticaret Bakanlığı'nın Ulusal Telekomünikasyon ve Bilgi İdaresi) gelir ve dijital bölünmeyi şöyle tanımlar:

“...yeni teknolojilere erişimi olanlar ve olmayanlar arasındaki ayrım”. (Cruz-Jesus, Vicente, Bacao, Oliveira, 2015, S. 73)

Dijital Bölünmeyi tanımlamanın bir başka yolu, düşük sosyo-ekonomik statüye sahip insanların dijitalleşen dünyaya genellikle daha az katıldığını ve dolayısıyla bundan daha az yararlandığını vurgulamak olacaktır. Bu tanım içinde sosyo-ekonomik duruma özel bir odaklanma vardır. Sağlık hizmetini örnek olarak kullanan bazı akademisyenler, Dijital Bölünmeyi dijital sağlık kaynağına erişimde bir engel olarak görmektedir (Müller, Wachtler, Lampert, 2020).

Zillien (2009), Dijital Bölünme ile ilgili olarak sosyo-ekonomik duruma da odaklanmaktadır. Burada “bilgi-boşluk-hipotezi”ni dijitalleşme bağlamında anlatıyor. Daha iyi sosyo-ekonomik statüye sahip kişiler, bilgilerini genişletmek ve bilgi edinmek için dijital medyayı kullanırlar. Bu, düşük sosyo-ekonomik statüye sahip kişilerin dijital aracılığıyla bilgi edinmedikleri

anlamına gelmez, ancak çoğu zaman bilginin karmaşıklığıyla baş etme yetkinliğinden yoksundurlar.

Bu durum dijital medya kullanımına ilişkin daha yüksek eşitsizliğe yol açmaktadır (Zillien, 2009, S. 70-72). Zillien ayrıca dijital bölünmeyi üç alana ayıran ve Pippa Norris tarafından sağlanan tanıma atıfta bulunuyor: küresel bölünme, sosyal bölünme ve demokratik bölünme. Küresel bölünme, toplumlar arasındaki internet erişiminin farklılığını açıklıyor. Sosyal bölünme, bir toplumdaki bilgi zengini ve bilgi fakiri arasındaki uçurumu açıklar. Demokratik bölünme, dijital kaynakları kullananlar ile kullanmayanlar arasındaki farklarla ilgilidir (Zillien, 2009, S. 90-92). Bu, oldukça 'zengin' ülkelerdeki gelişmelerin veya araştırmaların teknolojik yenilikleri benimsemeye belirli bir düzeyde tereddüt bulduğu kültürleri açıklamaz (bkz. Fischer 2012).

Sayısal teknolojinin kullanımı “birinci düzey” veya “birinci düzey sayısal uçurum” ve “ikinci düzey” veya “ikinci düzey sayısal uçurum” olarak ikiye ayrılabilir. Birincisi, internetin genel kullanımı veya kullanım sıklığı açısından erişim boşluğunu ifade eder. İkincisi, internet ve teknoloji ile ilgili kullanım, beceriler ve okuryazarlığı ifade eder (Friemel, 2016), (Cruz-Jesus, Vicente, Bacao, & Oliveira, 2015). Müller, Wachtler ve Lampert (2020) de bu iki seviyeye atıfta bulunur, ancak üçüncü bir seviye daha ekleyerek bireysel sağlığı iyileştirmek için dijital teknolojinin kullanılmasındaki farklılıkları açıklarlar (Müller, Wachtler ve Lampert, 2020, S. 186).

Dijitalleşmenin amacı, herkesin dijital yollarla bilgi oluşturabilmesi, erişebilmesi, kullanabilmesi ve paylaşabilmesi anlamına gelmelidir. Yıllar boyunca yeni teknoloji anlayışı, bir bilgisayara sahip olmaktan internet erişimine ve geniş bant bağlantısı kullanmaya doğru evrildi. Bugün öncelikle çevrimiçi medyanın kullanımına atıfta bulunmaktadır (Cruz-Jesus, Vicente, Bacao, Oliveira, 2015).

Araştırmalar, dijitalleşmenin amacı konusunda Avrupa ülkeleri arasında bir boşluk olduğunu göstermiştir. Örneğin Romanya'da, nüfusun yalnızca %45'i düzenli olarak interneti kullanırken, Lüksemburg'da %93'ü düzenli kullanıcılarıdır. Bunun nedeni, diğerlerinin yanı sıra, gelir, yaş ve eğitim farklılıklarında görülebilen sosyo-ekonomik dengesizliktir. Eğitim, BİT kullanımı üzerinde muazzam bir etkiye sahiptir. Yüksek eğitime sahip kişiler, BİT'i profesyonel ve kişisel alanlarda daha fazla kullanma eğilimindedir ve ayrıca teknolojinin karmaşıklığıyla ilgili daha az sorun yaşama eğilimindedir (Cruz-Jesus, Vicente, Bacao, Oliveira, 2015, S. 72-73).

Eğitim durumunun yanında yaş grupları arasında da farklılık vardır. Eğitim durumu genç nesil için önemli bir faktörken, 65+ nesilden bahsederken başka bir etki ortaya çıkıyor. Bu ortamda,

önceki iletişim araştırmalarının gösterdiği gibi, sosyal çevre bu neslin dijital olarak dahil edilmesi veya dışlanması üzerinde daha büyük bir etkiye sahiptir (Fulk vd., 1990). Bu bağlamda literatür de “gri bölünme”den (dijital yaş farkı) bahseder. Yaşlı insanlar, aileleri ve arkadaşları tarafından motive ediliyorlarsa dijital hizmetleri daha fazla kullanma eğilimindedir (Friemel, 2016, S. 313-314) ve bu durum sosyal sermaye etkisi olarak görülebilir. Bu yaş grubunda ekonomik sermayeden bile daha önemlidir. Friemel (2016), sosyal sermayenin sadece internet kullanımı üzerinde etkili olmadığını aynı zamanda bu konuda temel faktör olduğunu göstermiştir.

Kaynakça:

- Cruz-Jesus, F., Vicente, M. R., Bacao, F., & Oliveira, T. (2015). The education-related digital divide: An analysis for the EU-28. *Computers in Human Behaviour*, S. 72-82.
- Fischer, H. (2012). Know Your Types! Konstruktion eines Bezugsrahmens zur Analyse der Adoption von E-Learning-Innovationen in der Hochschullehre. Dissertation, Uni Bergen.
- Friemel, T. (2016). The digital divide has grown old: Determinants of a digital divide among seniors. *new media & society*, S. 313-331.
- Fulk, J. , Schmitz, J. & Steinfield, C. (1990): A social influence model of technology use. In: J. Fulk & C. Steinfield (Eds.): Organizations and communication technology. Newbury Park: SAGE.
- Müller, A. C., Wachtler, B., & Lampert, T. (2020). Digital Divide-Soziale Unterschied in der Nutzung digitaler Gesundheitsangebote. *Bundesgesundheitsblatt*, S. 185-191.
- Zillien, N. (2009). *Digitale Ungleichheit: Neue Technologien und alte Ungleichheit in der Informations- und Wissensgesellschaft*. Wiesbaden: Verlag für Sozialwissenschaften.